

skim spomeniškim horizontom, ki je odpiral pot nadaljnemu raziskovanju, čeprav njegova teza o istovetnosti Mojstra kranjskega oltarja z anonimnim slikarjem z l. 1504 datiranih stenskih slikarij pri Sv. Primožu nad Kamnikom ni obdržala veljave.

Iz številnega seznama njegovih spisov, katerih skupna izdaja se pripravlja v Švici, bi opozoril posebno na tele: Die Zeichnungen der niederländischen Schulen des XV. & XVI. Jahrhunderts (1928 kot tretji zvezek kataloga risb grafične zbirke Albertina); Rembrandt: Werk und Forschung (1935); Oesterreichische Handzeichnungen des XV. und XVI. Jahrhunderts (1936); Der Maler Albrecht Altdorfer (1939); Rembrandt: Selected drawings (1947); Venetian drawings of the eighteenth century in America (1947); Kleine Geschichte der Kunst in Oesterreich (1950); The Drawings of Rembrandt: A critical and chronological catalogue, I—VI (1954—1957); Meisterzeichnungen der Albertina (1964).

Fr. Stelè

Dr. Rochus Kohlbach

Dne 14. februarja 1964 je umrl v Gradcu stolni župnik in prelat dr. Rochus Kohlbach, pomembna osebnost v kulturnem življenju na avstrijskem Štajerskem, ki se je vidno uveljavila tudi v književnosti in umetnostni zgodovini.

R. Kohlbach se je rodil 13. avgusta 1892 kot petnajsti od dvaindvajsetih otrok kmečke družine v Hirscheggu na Štajerskem. L. 1917 je bil posvečen za duhovnika in je služboval kot kaplan do 1920 v Weizu, Leobnu-Waasnu in Eibiswaldu (Ivnik). Promoviral je za doktorja teologije.

Poleg osnovnega duhovniškega poklica je Kohlbacha veselilo tudi pisateljstvo, posebej pa časnikarstvo. Kot volonter je deloval nekaj časa pri listu Reichspost, med leti 1930/38 pa je bil zadnji glavni urednik lista Grazer Volksblatt. Ob nacistični zasedbi Avstrije so Kohlbacha zaprli; pozneje je smel opravljati duhovniški poklic v Aualu in Hirscheggu, 1946 pa je postal kanonik sekovskega stolnega kapitlja in hkrati stolni župnik v Gradcu, kjer je živel do smrti.

Kohlbachova publicistična zapuščina je dokaj bogata in raznolična. Kot pisec katoliške smeri se je uveljavil z romanom Der Bauernbub in z novinarskim priročnikom Kreuz und Feder. Posebej pa je zaslovel v zadnjih letih svojega življenja, ko je le bežno opravljal službene funkcije in se je domala ves predal raziskovanju štajerske zgodovine. V razmeroma kratkem času dvajsetih let je izdal kar pet zajetnih del: Der Dom zu Graz (1948), Die gotischen Kirchen von Graz (1950), Die barocken Kirchen von Graz (1951), Die Stifte Steiermarks (1953), Steirische Bildhauer (1956) in Steirische Baumeister (1961).

Ni pretirano reči, da je pomenil nastop R. Kohlbacha na štajerskem umetnostnozgodovinskem področju pravcato odkritje. V vseh delih je namreč pisec objavil tolikšno množino dotlej neznanih arhivskih podatkov, kot jih poprej niso odkrila desetletja. Pri tem gre zasluga predvsem njegovi izredni raziskovalni vnemi, za ilustriranje svojih knjig pa si je znal organizirati mrežo spretnih fotografov. Nedvomno leži največja vrednost Kohlbachovega dela v prav težaškem odkrivanju dokumentarne podobe štajerskih umetnin. V tipkopisu je zapustil tri obsežne zvezke izpisov iz cerkvenih in graščinskih arhivalij, izpisov iz matičnih knjig in občinskih protokolov, dragoceno dediščino, ki jo je po njegovi smrti prevzela avstrijska spomeniškovarstvena služba. Kohlbachu bi morali biti hvaležni že za to opravljeno delo. Pisec sam pa je hotel še več in

je skušal odkritja predstaviti tudi z umetnostnozgodovinske plati. Kot laik na tem polju je pogosto zašel v prenagljena sklepanja in drzne domneve, čeprav bi mu tudi tu ne mogli odrekati razvite intuicije in bistrega očesa. Skozi vsa dela veje avtorjeva velika ljubezen do kulturnih spomenikov; teksti so bogato ilustrirani, zanimivi pa so tudi po živem, skoraj reporterskem načinu pisanja.

Kohlbachov umetnostnozgodovinski opus ima znaten pomen tudi za slovensko umetnostno zgodovino. Odkril je mnoge vezi, ki so se spletale med Štajersko, zlasti med Gradcem, in slovenskimi pokrajinami. Posebej sta za nas dragoceni knjigi o štajerskih kiparjih in stavbarjih. Kohlbach je pripravljal še tretje delo te vrste — štajersko slikarstvo. Že močno bolan se je še vedno zanimal za svoje delo. Gojil je mnogo stikov s slovenskimi umetnostnimi zgodovinarji, pripravljal se je na daljše potovanje po Sloveniji, vendar ga ni več dočakal. Njegovo kratko, a nad vse plodno delovanje v umetnostni zgodovini zasluži, da ga tudi mi ohranimo v častnem spominu.

Sergej Vrišer

Prof. Remigio Marini

Dolga leta so slovenske umetnostne zgodovinarje povezovala s tržaškim kolegom prof. Remigijem Marinijem. Najprej smo ga spoznali kot avtorja zaokroženega pregleda o slikarjih tolmeške šole (La Scuola di Tolmezzo, Padova 1942), še bolj pa se nam je približal z obsežno monografijo o slikarju Jožefu Tomincu (Giuseppe Tominz, Venezia 1952), ki mu je že leta 1949 posvetil študijo v reviji »La Panarie« in leta 1963 ponovno v reviji »L'Arte« (G. Tominz e quattro inediti tominziani). Marinijeva monografija je razgrnila pred nami obsežni Tominčev slikarski opus v številnih ilustracijah, hkrati pa je slikarja poskusila tudi slogovno opredeliti; kljub retušam, ki jih je prispevala velika Tominčeva razstava v Gorici in Ljubljani v letih 1966 in 1967, bo to delo še dolgo ostalo temeljno za študij Tominčevega mojstrstva.

Po vojski je bil prof. Marini med prvimi italijanskimi umetnostnimi zgodovinarji, ki je kot bližnji sosed obnovil stike z Ljubljano, kamor ga je vabila zlasti arhitektura in slikarska dekoracija ljubljanske stolnice. Njenemu arhitektu Andreju Pozzu je posvetil več razprav, v katerih ga je zajel najprej kot slikarja (Andrea Pozzo Pittore, Trento, C. A. T. 1959; Andrea Pozzo e i suoi dipinti d'altare, Arte Veneta 1959—60; A. Pozzo e S. Maria Maggiore a Trieste, Emporium, maj 1961), zadnji čas pa nas je zaprosil tudi za posnetke arhitekture stolnice, kar kaže, da se je nameraval lotiti Pozza tudi kot arhitekta. Posebno skrb je posvetil Marini tudi Giuliju Quagliju, slikarju fresk v ljubljanski katedrali. Njegovo delo je zasledoval najprej v Furlaniji (G. Quaglio e gli inizi friulani, Firenze, Valecchi 1954; G. Quaglio e il suo primo decennio in Friuli, Arte Veneta 1955), nato pa je posegel še v njegovo zrelo in pozno fazo, kjer se je seveda srečal s slikarji na Slovenskem (stolnica, Puštal pri Škofji Loki, Obršljan pri Komnu) ter pri tem revidiral ali vsaj dopolnil dosedanje zaključke o stilnem značaju teh del (G. Quaglio; La maturita e la vecchiezza, Arte Veneta 1958). Razen tega je objavil še lepo število razprav, ki so v glavnem posvečene problemom beneškega in furlanskega slikarstva in ki avtorja prav tako kažejo kot dobrega poznavalca gradiva, odličnega stilista in strogega presojevalca.

Novica, da je prof. R. Marini 26. novembra 1964 v Trstu izdihnil, je prišla prav v dneh, ko smo upali, da ga bomo pritegnili k delu za Tominčevo razstavo, za katero je naša Narodna galerija prva dala pobudo.